HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בשלמא לדידי דאמינא משום דהיתר מצטרף לאיסור כגון דנפישי חולין אלא לדידך דאמרת משום דאיכא כזית בכדי אכילת פרס כי נפישי חולין מאי הוי אמר ליה [א]הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן אמר ליה אביי [ב]ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ולאביי מעיקרא קא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי וקא מותיב ליה כל הלין תיובתא הדר אמר ליה ליתן טעם כעיקר בתר דשני ליה אמר ליה דילמא ליתן טעם כעיקר [ג]הוא דאתא [ד]לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב ומכאן אתה דן [ה] כל איסורין שבתורה ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו טעם כעיקר כלאי הכרם שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנייה ואין היתר לאיסורן אינו דין שיעשה בו טעם כעיקר והוא הדין לערלה בשתים אמר ליה [ו]ההוא מרבנן רבי אבהו כי קאמר לר' עקיבא הי ר' עקיבא אילימא רבי עקיבא דהכא [ז]דתנן רבי עקיבא אומר אפילו שרה פיתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב וממאי דילמא [ח] הוא דאיכא כזית בעינא וכ"ת מאי למימרא לאפוקי מת"ק דאמר עד שישתה רביעית יין אלא רבי עקיבא דברייתא דתניא רבי עקיבא אומר נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי לרבי עקיבא דקא מוקים ליה להאי וכל משרת להיתר מצטרף לאיסור ליתן טעם כעיקר מנ"ל ילוף מבשר בחלב לאו טעם בעלמא הוא [ט]ואסור הכא נמי לא שנא ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא מאי חידושיה אילימא דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור כלאים נמי האי לחודיה שרי והאי לחודיה שרי [י]ובהדי הדדי אסור אלא [יא]דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי ומבשיל ליה בשולי אסור ורבי עקיבא נמי בשר בחלב חידוש הוא אלא ילוף

[א]והיה קשה לר"י[1] נמי דהיתר מצטרף לאיסור כשאינו[2] מינו שיש להן לחכמים להתמיר[3] ותומר הרמ"ר דלא דמי דחיוב כזית בכדי אכילת פרס שייך קצת גם מין במינו כיון דהוא אוכל קצת מן האיסור דאם היה ניכר היה חייב עליו מן התורה כיון דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אבל היתר מצטרף לאיסור לא שייך לעולם בנפישי חולין שאפילו אם היה ניכר לא היה חייב מן התורה: [ו] **אלא** הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן. [ז] [אלא] ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף לאיסור דילמא ליתן טעם כעיקר [אבל] הש"ס הפסיק להקשות[4]: ולאביי מעיקרא קשה ליה האי דרב דימי ותותיב ליה כל הנך תיובתא. כלומר דאפילו בשאר איסורי בעינן למימר דהיתר מצטרף לאיסור: [והדר] אמר ליה ליתן טעם כעיקר. כלומר ועתה ר"ל דבשום מקום לא נאמר דהיתר מצטרף לאיסור ומשני לבתר דשני ליה [ב] [ומייתי] ליה רב דימי ראיותיו [אז] הודה לו ומקשה לו [מנא] ליה[5] מנין לרב דימי לשום תנא דאתי משרת להיתר מצטרף לאיסור דילמא ליתן טעם כעיקר: **שרה** ענבים כו'. כאן אין כתובה בספרים דתניא אלא נראה שכל זה מדברי אביי שלא היה יודע הברייתא כיון דקא מתמה לעיל וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא משמע דלדידיה הוי כזית בכדי אכילת פרס דרבנן וכ"ש טעם כעיקר דרבנן ומיהו לפי מאי דפריש[ת] [ג] ניחא: **שאין** איסורו איסור עולם. דסתם נזירות ל' יום ואין איסורו איסור הנאה. דתניא[6] (עירובין דף כו:) מערבין לנזיר ביין: ויש היתר לאיסורו. שיכול לשאול לחכם אפילו בימי נזרו: כלאי הכרם (כו') שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנאה. דכתיב פן תקדש המלאה הזרע ודרשינן[7] פן תוקד אש: **והוא** הדין לערלה בשתים. פי' הקונטרס שאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו תוך שנה של ערלה לא יותרו לעולם וע"ל[8] דודאי איסורו איסור עולם אבל יש היתר לאיסורו כמו בשנה הרביעית דאחליה והדר אכליה שיש לו תקנה לפירות ע"י פדיון כמעשר שני שאע"פ שבאו מכרם[9] ערלה וה"ל יום טוב כן הרב ר' יהודה פירש שיש היתר לאיסורו שמותר לגרום איסורו כגון לנטוע אילן אף אם יהיה ערלה משא"כ בכלאי הכרם וכן מותר לאדם לידור בנזיר: **הוא** דאמר בר' עקיבא. דאית ליה היתר מצטרף לאיסור לנזיר ממשרת וההיא דדרים ממשרת ליתן טעם כעיקר רבנן היא: **ויש** בו כדי לצרף כזית חייב. היה סבור הפירוש לצרף מפת ומיין: [ד]דילמא מיין לחודיה. ודוקא שיש בו כזית יין בלוע בתוך הפת וצריך לירוף לאוסקפו יחד לפי שהוא בלוע: **וכי** תימא מאי למימרא. פירוש דאי טעם כעיקר אתא לאשמועינן דשאר איסור נמי: **לאפוקי** מת"ק דאמר עד שישתה רביעית יין. ור' עקיבא אשמועי' בנזיר לומר דחייב בכזית: **אלא** ר"ע דברייתא. דמפרש בה בהדיא מפת ומיין מעתה גם במתני' פי' הכי: **טעם** כעיקר מנליה. ואם תאמר דילמא לית ליה ויש לומר דודאי אי לא דשמעינן מקרא אחריתא טעם כעיקר לא הוה מוקי משרת להיתר מצטרף לאיסור דטפי הוה מסתבר לאוקמי משרת ליתן טעם כעיקר [ה] [כיון] דיש באיסור עצמו כזית אלא שאינו בעין אלא טעמו משום הכי בעי מאיזה קרא נפקא ליה: מגיעולי

בשלמא לדידי דאמינא משום דהיתר מצטרף לאיסור כגון דנפישי חולין אלא לדידך דאמרת משום דאיכא כזית בכדי אכילת פרס כי נפישי חולין מאי הוי אמר ליה [א]הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן אמר ליה אביי [ב]ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ולאביי מעיקרא קא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי וקא מותיב ליה כל הלין תיובתא הדר אמר ליה ליתן טעם כעיקר בתר דשני ליה אמר ליה דילמא ליתן טעם כעיקר [ג]הוא דאתא [ד]לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב ומכאן אתה דן [ה] כל איסורין שבתורה ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו טעם כעיקר כלאי הכרם שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנייה ואין היתר לאיסורן אינו דין שיעשה בו טעם כעיקר והוא הדין לערלה בשתים אמר ליה [ו]ההוא מרבנן רבי אבהו כי קאמר לר' עקיבא הי ר' עקיבא אילימא רבי עקיבא דהכא [ז]דתנן רבי עקיבא אומר אפילו שרה פיתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב וממאי דילמא [ח] הוא דאיכא כזית בעינא וכ"ת מאי למימרא לאפוקי מת"ק דאמר עד שישתה רביעית יין אלא רבי עקיבא דברייתא דתניא רבי עקיבא אומר נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי לרבי עקיבא דקא מוקים ליה להאי וכל משרת להיתר מצטרף לאיסור ליתן טעם כעיקר מנ"ל ילוף מבשר בחלב לאו טעם בעלמא הוא [ט]ואסור הכא נמי לא שנא ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא מאי חידושיה אילימא דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור כלאים נמי האי לחודיה שרי והאי לחודיה שרי [י]ובהדי הדדי אסור אלא [יא]דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי ומבשיל ליה בשולי אסור ורבי עקיבא נמי בשר בחלב חידוש הוא אלא

בשלמא לדידי דאמינא משום דהיתר מצטרף לאיסור כגון דנפישי חולין אלא לדידך דאמרת משום דאיכא כזית בכדי אכילת פרס כי נפישי חולין מאי הוי אמר ליה [א]הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן אמר ליה אביי [ב]ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ולאביי מעיקרא קא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי וקא מותיב ליה כל הלין תיובתא הדר אמר ליה ליתן טעם כעיקר בתר דשני ליה אמר ליה דילמא ליתן טעם כעיקר [ג]הוא דאתא [ד]לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב ומכאן אתה דן [ה] כל איסורין שבתורה ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו טעם כעיקר כלאי הכרם שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנייה ואין היתר לאיסורן אינו דין שיעשה בו טעם כעיקר והוא הדין לערלה בשתים אמר ליה [ו]ההוא מרבנן רבי אבהו כי קאמר לר' עקיבא הי ר' עקיבא אילימא רבי עקיבא דהכא [ז]דתנן רבי עקיבא אומר אפילו שרה פיתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב וממאי דילמא [ח] הוא דאיכא כזית בעינא וכ"ת מאי למימרא לאפוקי מת"ק דאמר עד שישתה רביעית יין אלא רבי עקיבא דברייתא דתניא רבי עקיבא אומר נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי לרבי עקיבא דקא מוקים ליה להאי וכל משרת להיתר מצטרף לאיסור ליתן טעם כעיקר מנ"ל ילוף מבשר בחלב לאו טעם בעלמא הוא [ט]ואסור הכא נמי לא שנא ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא מאי חידושיה אילימא דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור כלאים נמי האי לחודיה שרי והאי לחודיה שרי [י]ובהדי הדדי אסור אלא [יא]דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי ומבשיל ליה בשולי אסור ורבי עקיבא נמי בשר בחלב חידוש הוא אלא

ילוף

לאיסור לא ילפי' מינה. שאין אסורו איסור עולם אלא כמו שפירש ואם סתם ל' יום ויין וענבים מותרים לו בהנאה דתנן מערבין לנזיר ביין. ויש היתר לאיסורן אפי' תוך זמנו ע"י התרת חכם. כלאים כלאי הכרם. אם זרע חטה ושעורה וחרצן אסורים בהנאה לעולם. וה"ה בערלה בשתים. בב' דרכים דאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו בתוך ג' שנים ואיסור עולם ליכא למימר בה דלאחר ג' מותרת. רבי אבהו דאמר כר' עקיבא דשמעי' דהיתר מצטרף לאיסור. ודלמא מיין לחודיה דוקא בשיש כזית בלוע בתוך הפת וצירופו שייך למתני' ביה משום דנבלע בתוך הפת אם יש בו כדי לצרף מפת ומיין חייב. אלמא שמעי' ליה צרוף בהדיא ורבנן פליגי עליה דלית להו היתר מצטרף לאיסור. דאילו פשט טעם היין בכל הפת לא הוו פליגי עליה רבנן דהא אית להו טעם כעיקר: מנא ליה היכא דליכא כזית עיקר אלא טעם דמסתבר דאי לאו דשמעי' ליה מקרא אחריתא טעם כעיקר הוה מוקי למשרת לטעם כעיקר ולא להיתר שאין בו טעם איסור שיצטרף עם האיסור:

א) פסחים מד., **ב)** ס"פ הא מני רבנן, **ג)** פסחים מד: שבועות כפ: [עיי לד:], **ד)** [עירובין כו:], **ה)** מכאן שייך לע"ב, **ו)** ל"לא"ל, **ז)** נ"פ מ"ל אבני, **ח)** נ"פ כרבנן,

הגהות הב"ח

(א) גמ' שרה ענבים במים וכו' אתה דן לכל איסורין: **(ב)** שם דלמא והוא לאיכא כזית מיין לחודיה וכי מימא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) אלא לדידך וכו' והיה קשה לר"י. תיבות והיה קשה לר"י נמחקו וע"ב ובקה לדידיה כל"ל. מ"מ: **ב)** ד"ה אלא דאתא וכו' דאני ליה ר"ל וכו' ומקשה ומנין וכו' כל"ל: **ג)** ד"ה שרה ענבים וכו' ומיהו לפי מאי דפרישית. נ"ב לעיל דף לו ע"ב ד"ה וכזית. מ"מ: **ד)** ד"ה הוא בו וכו' לצרף מפת ומיין כאן הס"ד ואמ"כ מה"ד דלמא:

מוסף רש"י

בגון דנפישי חולין. והא דאותיב אביי מקופה דנפישי חולין, תיובתא בעלמא היא דקא מותיב, ולעולם הכי סבירא ליה דהיכא דנפיש חולין דמרינן היתר לאיסור דאמ"ה בשמו). **ליתן טעם** כעיקר. לעשות טעמו של איסור כעיקרו וממשו (פסחים מד:). **ויש בהן.** במים טעם יין, חייב. כזית מהן, והא לאו משום היתר מצטרף לאיסור הוא, אלא משום דאיתעביד ליה כוליה איסור, אבל היתר מצטרף לאיסור לא יליפין מינה (שם). **לכל איסורין שבתורה.** שיהא טעמו של איסורין כממשו (שם). **שאין איסורו איסור עולם.** אלא כמה שפירש ואם סתם שלשים יום, וענבים יין מותרין לו בהנאה, **ויש היתר** לאיסורו. לפ תוך זמן על ידי הפרת חכם (שם). **שאיסורן איסור עולם.** זרע חטה וחרצן הכל אסור לעולם (שם). **והוא הדין** לערלה **בשתים.** ק"ו זה אתה דן לערלה בשתי דרכים, לאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו בתוך שנה, מה שאין כן בנזיר, ואיסור עולם ליכא למימר בה, דלאחר שנה מותרת (שם). **ויש בו כדי לצרף כזית.** כין פת ויין, **חייב.** דהיתר מצטרף לאיסור באיסורי נזיר, דיליפין ליה ממשרת וכל משרת (שבועות כא:). **דאיכא כזית בעינא.** ולירוף שייך למיתני מעשה דנבלע בתוך הפת, והיינו משערין כזית יין, ממנה כלי מפה לפה ומניח זית ונוטן לתוכו והיין היוצא הוא כזית יין, וכן הוא בתוספתא דמיר (פסחים מד:). **ואכל כזית מפת ומיין חייב.** ופליגי רבנן עליה דלית להו היתר מצטרף לאיסור, ואילו פשט היין בכל הפת לא הוו פליגי רבנן עליה דהא אית להו טעם כעיקר ואתעביד ליה פת גופיה איסור והכא מיהא פליגי עליה דטעמא דר"ע משום לירוף הוא וא"כ לא נצרים כל הפת ביין מצטרף לאיסור למיוצא (שם). לר"ע כו' **טעם** כעיקר מנ"ל. היכא דליכא עיקר אלא טעם כגון שרה ענבים במים (שם). **מבשר בחלב.** בשר שנתבשל בחלב והבשר בעייה אלא טעמא בלבד (שם). **דחידוש הוא.** כל איסורין דמיה הוא ודבר חידוש שאינו מצוי ביניהו בשאר איסורין, לא גמרינן מומרא דדיליה בשאר איסורין, דכי סיכי בשאר חידושין דדיליה לא הוו בשאר איסורין, אלא דטעמא כעיקר מיהו דשני דמרבנן הוא וכבר חידוש שאינו מצוי בשאר איסורין, מה שאין כן בשאר הבשר (שם). **מאי חידושיה.** משאר מילי, **אילימא** היינו חידושיה דשני הבשרים המותרים הם וכשנתערבו נתקרבו, מה שאין כן בשאר הבשרים (שם). **כלאים נמי.** דוגמתן (שם). **דאי תרו ליה.** שוהה בחלב כל היום, **שרי.** כלומר מותר לשרותו בתוכו ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך ביטול ואפילו יהיב ביה טעמא ומיהו מדרבנן אסור (שם). **ומבשיל ליה בשולי אסור.** עובר על ביטול ועובר על אכילתו (שם).

ג) נראה דל"ל היתר מצטרף לאיסור כגון דנפישי חולין דהיתר מצטרף לאיסור אינו אלא וכו': **ד)** אולי נ"ל והדר אמר דלאו דהיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא אלא מוקמינן וכו': **ה)** נראה דל"ל והקשה לו דמנין לו דלשום תנא דאתא משרת להיתר וכו':

יד א מיי' פ"ט מהלכות תרומות הל' כו ופי"ג שם הל' יד ופ"ב מאיסורי"ב הל' ג, סמג עשין קנב טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף ב:

טו ב מיי' פ"ה מהלכות מירות הלכה ד:

טז ג מיי' שם הלכה ה:

יז ד מיי' פ"ט מהלכות מאכלות אסורות הל' א, סמג לאוין קמ קמא טוש"ע י"ד סי' פז סעיף א:

יח ה מיי' שם פ"י הל' ז, סמג לאוין קמה טוש"ע י"ד סי' לט סעיף א וסי' לט סעיף ח:

יט ו מיי' שם פ"ט הלכה יז, סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סי' לא סעיף ד:

נוסחת הריב"ן

א) דנפישי מידי דאיסורא: **ב)** לפי שיש: **ג)** שיין זה שאסור לו כו': **ד)** הוסר לו: **ה)** בכ"י כתוב כאן גליון שאין: **ו)** (היינו יש כו' בגופו) ליתא בכ"י: **ז)** ואיסורן איסור הנאה: **ח)** וכי קאמר ר' אבהו דכי אתא ליה משרת להיתר מצטרף לאיסור דלא ר"ע כו':

הגהות התוספות

1. נ"ל והיה קשה לר"י דלדידיה כו'. 2. נ"ל בשאינו. 3. נ"ל להתמיר במין במינו. 4. נ"ל כדי להקשות. 5. תיבות מנא ליה נמחק. 6. נ"ל דתנן. 7. (קידושין ט:). 8. דבריהם תוספות וכל"ל אבל אין איסורו איסור עולם שלאחר ג' הוא מותר. ולא נראה לר"ת דמ"מ פרי של ערלה לא יותר לעולם וכ"ל דודאי כו'. 9. נ"ל מכתר.

פי' הרא"ש

בשלמא לדידי דאמינא היתר מצטרף לאיסור **(ה)** אלא בדובן אסור או בשניהם שוין: הנח לתרומ' בזמן הזה דרבנן. ואפי' תבואת דגן הלכך תלינן לקולא: דלמא ליתן טעם כעיקר. ליתן טעמו של איסור כעקרו ממשו כדמפרש ואזיל. שרה פתו ביין ויש בו טעם יין אלא שהתלמוד הפסיק באמצע דבריו והקשה לו דאביי מעיקרא הוה קשיא ליה אהא דקאמר רב דימי דמשרת אתי להיתר מצטרף לאיסור ודוקא בנזיר אבל שאר אסורים שבתורה לא גמרי' מנזיר ומותיב לה הלין תיובתא ובעי לאוכחי דבשאר אסורי' נמי היתר מצטרף לאיסור **(ג)** אלא מוקמי' קרא לטעם כעיקר. ומשני בתר דשני ליה דרב דימי ודחה תשובותיו. חזר והקש' לו משום דלשון **(ג)** תנא אתי משרת להיתר מצטרף לאיסור דילמא לטעם כעיקר ויש בו טעם יין חייב בכזית ולא משום היתר מצטרף

עין משפט נר מצוה

יד א) תרומות הל' כו ופי"ג שם הל' יד [ופ"ב מאיסורי"ב הל' ג] סמג עשין קנב טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף ב:

טו ב) מירי' פ"ה מהלכות מירות הלכה ד:

טז ג) מירי' שם הלכה ה:

יז ד) מירי' פ"ט מהלכות מאכלות אסורות הל' א סמג לאוין קמ קמא טוש"ע יו"ד סי' פז סעיף א:

יח ה) מירי' שם פ"י הל' ז סמג לאוין קמה טוש"ע יו"ד סי' לט סעיף א:

יט ו) מירי' שם פ"ט הלכה יז סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סי' לא סעיף ד: